

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 17/2024-47

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Kristínou Kosmályovou, advokátkou, Farská 44, Nitra, proti postupu a uzneseniu Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici č. k. 4 Kn 74/23/6600-7 z 20. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na nedotknuteľnosť osoby podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), nebyť mučený alebo podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a na príslušnosť k národnostnej alebo etnickej skupine podľa čl. 33 ústavy a zákazu mučenia podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru uznesením o trestnom oznámení jeho otca, ktoré sa týkalo podozrenia z trestného činu spáchaného na sťažovateľovi. Uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť krajskej prokuratúre na ďalšie konanie s tým, že mu bude priznané finančné zadosťučinenie 10 000 eur.

II.

2. Maloletý sťažovateľ bol políciou 18. mája 2023 o 10.40 h zadržaný pre podozrenie zo spáchania trestného činu. O 11.19 h bolo zistené, že je v strednom stupni opitosti. O jeho zadržaní bola o 13.40 h vyrozumená jeho matka. Sťažovateľ bol ako podozrivý vypočutý 19. mája 2023 o 10.40 h. Odmietol vypovedať a žiadal zaznamenať, že ho 18. mája 2023 po zadržaní zbili policajti tak, že policajt mu dal facku počas toho, ako ho bral do auta, a následne na polícii dostal päšťou do rebra, kopačku do nohy a policajti ho ťahali za vlasy. Preto bol 19. mája 2023 o 11.44 h vyšetrený so záverom, že má pomliaždený hrudník a brušnú stenu bez potreby práceneschopnosti. Sťažovateľovi bolo za zločin lúpeže vznesené obvinenie a bol vzatý do väzby. Sťažovateľ bol

opätovne vyšetrený 21. mája 2023 pri prijatí do väzby, keďže udával bolesti v hrudníku. Dňa 22. mája 2023 bola vykonaná jeho celková zdravotná prehliadka, pri ktorej neboli zistené žiadne známky vonkajšieho poranenia. Dňa 30. mája 2023 bolo realizované RTG vyšetrenie hrudníka sťažovateľa, kde neboli zistené žiadne odchýlky od normy.

3. Otec sťažovateľa podal 14. júna 2023 trestné oznámenie a ďalšie podnety, ktoré boli odstúpené vyšetrovateľovi. Vyšetrovateľ o nich rozhodol uznesením z 21. júla 2023 podľa § 197 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku tak, že vec skutku troch policajtov, ktorí sťažovateľa v deň jeho zadržania po 11.30 h bez prítomnosti jeho zákonného zástupcu operatívne vyťažovali s použitím psychického a fyzického nátlaku tak, že na neho v kancelárii kričali, vulgárne mu nadávali a jeden z nich ho zozadu kopol do nohy, udrhel päšťou do rebra, buchol do chrbta a ťahal ho za vlasy, čím mu bolo spôsobené pomliaždenie hrudníka bez potreby práceneschopnosti, odovzdal riaditeľovi policajtov, pretože skutok by mohol byť disciplinárnym previnením podľa § 52 ods. 1 a § 48 ods. 3 písm. a), e) a g) zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe policajtov“).

4. Podľa vyšetrovateľa zo strany policajtov došlo ku konaniu, ktoré popisoval sťažovateľ, avšak sa nedopustili zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa, keďže ich úmyslom nebolo spôsobiť škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech výkonom právomoci v rozpore so zákonom. Zároveň však podľa vyšetrovateľa konanie policajtov môže vykazovať znaky disciplinárneho previnenia, keďže policajti si neplnili svedomite svoje úlohy, pri výkone štátnej služby sa nesprávali k sťažovateľovi slušne a v štátnej službe sa nezdržali konania, ktoré by mohlo narušiť vážnosť alebo ohroziť dôveru v Policajný zbor.

5. Proti tomu podal otec sťažovateľa sťažnosť. Stotožnil sa so skutkovými zisteniami vyšetrovateľa i so záverom, že je podozrenie, že konanie policajtov môže byť disciplinárnym previnením. Nesúhlasil však s tým, že konanie policajtov nebolo posúdené ako trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa. Pritom vyslovil obavu, že konanie policajtov môže naplňať znaky prečinu ublíženia na zdraví.

6. Prokurátor ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením z 20. septembra 2023 sťažnosť zamietol. K tvrdeniu, že malo dôjsť k spáchaniu trestného činu ublíženia na zdraví, uviedol, že len z násilného konania nemožno vyvodzovať spáchanie tohto trestného činu, keďže rozhoduje povaha poškodenia zdravia a z dokazovania vyplynuli len nepatrné zranenia, ktoré nie sú ublížením na zdraví podľa § 123 ods. 2 Trestného zákona, keďže bolesti sťažovateľa pretrvávali menej ako sedem dní. Prokurátor si pred týmto záverom zabezpečil lekárske správy sťažovateľa z ústavu na výkon väzby, kde bol sťažovateľ vyšetrený 22. mája 2023. Prokurátor poukázal na skutočnosť, že poškodenie zdravia sa prejavovalo u sťažovateľa iba veľmi krátku dobu, od 18. mája 2023 do 22. mája 2023, kedy sa sťažovateľ naposledy sťažoval na bolesť hrudníka. Zdravotný stav sťažovateľa si nevyžiadala pracovnú neschopnosť.

7. K námietke, že konanie policajtov bolo hrubo neprofesionálne, a teda boli naplnené všetky znaky zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa, dospel k záveru, že intenzita konania policajtov nepostačuje na konštatovanie tohto záveru. Nepovažoval za preukázané, že by policajti sťažovateľa označovali ako cigáňa. Prokurátor však uviedol, že operatívne vyťažovanie sťažovateľa bolo zo strany policajtov vykonané nezákonným spôsobom, keďže k tomu nemalo dôjsť, keď bol

v strednom stupni opitosti a bez prítomnosti jeho zákonného zástupcu a sociálnej kurately. Prokurátor nevylúčil, že by policajti na sťažovateľa zvyšovali hlas alebo posúvali nábytok tak, ako preukazuje krátka zvuková nahrávka. Poznamenal však, že vyťaženie sťažovateľa prebiehalo v dobe, keď bol pod vplyvom alkoholu a keď dochádza k zníženiu koncentrácie, ale aj zníženiu vizuálnej schopnosti vnímať situáciu, čo nevylučuje skreslený pohľad na priebeh samotného vyťaženia. Uzavrel, že nebola naplnená skutková podstata zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa a skôr ide o podozrenie zo spáchania disciplinárneho previnenia, tak ako to vyplýva z odôvodnenia uznesenia vyšetrovateľa.

III.

8. Sťažovateľ opisuje úkony polície od momentu svojho zadržania. Zdôrazňuje, že bol vyťažovaný v stave opitosti, vystrašený a unavený bez prítomnosti zákonného zástupcu a policajti mu nadávali do cigánov. V tomto stave nebol schopný rozumne uvažovať. Tvrdí, že bol na neho vyvíjaný nátlak a uplatňované fyzické násilie, a preto nemohol policajtom odporovať. Pocit bezpečia nadobudol až pri rozhovore s obhajkyňou. Uvádza, že závery vyšetrenia z 19. mája 2023 potvrdzujú, že došlo k fyzickému násiliu zo strany policajtov, ktorí zneužili mocenské postavenie a fyzickú prevahu. To viedlo k porušeniu jeho ústavných práv. Zároveň šlo o diskriminačné konanie na rasovom základe.

9. Podľa sťažovateľa sa namietané uznesenie nedostatočne vysporiadalo s jeho tvrdením, že policajti sa dopustili trestných činov ublíženia na zdraví a zneužitia právomoci verejného činiteľa. V súvislosti s konštatovaním o nepatrnosti ujmy na zdraví zdôrazňuje kontext konania policajtov, ktorí ho vyťažovali, a to, že facku mu dal už policajt bezprostredne po zadržaní. Okrem toho zdôrazňuje, že bol vzatý do kolúznei väzby, kde bola jeho komunikácia s rodičmi monitorovaná, a preto sa im bál pošťazovať a nemohol sa podrobiť dôkladnému vyšetreniu zdravotného stavu. Sťažovateľ uvádza, že konanie policajtov viedlo k tomu, že trpí psychickými problémami, čo sa stupňuje, keďže je stále vo väzbe a konanie policajtov sa bagatelizuje s tým, že ide o disciplinárne previnenie. Priznanie finančného zadosťučinenia odôvodňuje konaním policajtov a jeho následkami. Okrem toho zdôrazňuje, že bol vzatý do väzby potom, ako bol zbitý, ponížený a nútený vypovedať bez prítomnosti rodičov. To viedlo k zhoršeniu psychického stavu jeho a jeho rodičov.

10. Krajská prokuratúra k ústavnej sťažnosti uviedla, že vyšetrovateľ správne vyhodnotil dôkaznú situáciu a dospel k záveru, že konaním policajtov nebola naplnená skutková podstata zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa a ani žiadneho iného trestného činu. Poukázal na to, že po vyšetrení sťažovateľa 19. mája 2023 neboli zistené žiadne vonkajšie a ani vnútorné zranenia a lekár určil diagnózu na základe subjektívneho vyjadrenia sťažovateľa po vyšetrení hrudníka pohmatom. Preto nešlo o poškodenie zdravia predpokladané pri trestnom čine ublíženia na zdraví. K tvrdeniam sťažovateľa o psychických problémoch vo väzbe krajská prokuratúra poukázala na listiny z ústavu na výkon väzby, z ktorých vyplýva, že sťažovateľ sám seba počas väzby nepoškodzoval a ani nemal samovražedné sklony. K námietke právneho posúdenia skutku ako zneužívania právomoci verejného činiteľa krajská prokuratúra uviedla, že intenzita konania policajtov pri vyťažovaní sťažovateľa pod vplyvom alkoholu bez prítomnosti jeho zákonného zástupcu a sociálnej kurately naplnila znaky ich disciplinárneho previnenia. Okrem toho nebolo preukázané, že by policajti sťažovateľa označovali ako cigána, keďže to odmietli policajti

a ani sťažovateľ túto skutočnosť neuviedol pri výsluchu 19. mája 2023 už za účasti obhajcu a sociálneho kurátora, hoci počas tohto výsluchu podrobne opísal priebeh vyťažovania policajtmí.

11. Sťažovateľ k vyjadreniu krajskej prokuratúry uviedol, že sa pridrižiava tvrdení uvedených v ústavnej sťažnosti, a namietol, že krajská prokuratúra sa nevyjadřila k viacerým jeho tvrdeniam. Poukázal na zvukovú nahrávku, na ktorej bol zachytený hluk v miestnosti, v ktorej bol vyťažovaný policajtmí. Podaniu krajskej prokuratúry vytkol vyjadřenia, ktoré zľahčovali následky protiprávneho konania policajtov.

IV.

12. Právo na účinné vyšetrovanie pri zásahu do fyzickej integrity jednotlivca je odvodené od práv na život podľa čl. 2 dohovoru a nebyť mučený a podrobený neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu či trestu podľa čl. 3 dohovoru. Právo na účinné vyšetrovanie neprináleží poškodenému v trestnom konaní o akomkoľvek trestnom čine, ale len pri najzávažnejších trestných činoch dotýkajúcich sa telesnej a duševnej integrity jedinca a ďalších základných hodnôt a podstatných aspektoch súkromného života (III. ÚS 194/06, III. ÚS 759/2017, IV. ÚS 9/2021). Pokiaľ jednotlivec vznesie obhájiteľné tvrdenie, že utrpel v rukách zástupcov štátu zaobchádzanie odporujúce čl. 3 dohovoru, je povinnosťou vnútroštátnych orgánov vykonať účinné vyšetrovanie spôsobilé zaistiť relevantné informácie a identifikovať a potrestať zodpovedné osoby [rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) Okkali proti Turecku zo 17. 10. 2006, č. 52067/99, bod 65; Assenov a ďalší proti Bulharsku z 28. 10. 1998, č. 24760/94, bod 102]. Obhájiteľné tvrdenie, ktoré iniciuje povinnosť účinného vyšetrovania, možno v skratke definovať ako také, ktoré nie je celkom nedôveryhodné.

13. S prihliadnutím na výklad a uplatnenie čl. 3 dohovoru možno čl. 16 ods. 2 ústavy vymedziť tak, že sa ním zaručuje právo nebyť podrobený trom druhom zlého zaobchádzania. V rámci výkladu čl. 3 dohovoru ESLP formuloval základné pravidlo, podľa ktorého zlé zaobchádzanie musí dosiahnuť minimálnu úroveň závažnosti, pokiaľ má spadať do pôsobnosti čl. 3 dohovoru, pričom posúdenie tohto minima je z podstaty veci relatívne, závisí od všetkých okolností prípadu, ako sú doba trvania zaobchádzania, jeho fyzické a psychické účinky a v niektorých prípadoch pohlavie, vek a zdravotný stav obete (Írsko proti Spojenému kráľovstvu z 18. 1. 1978, č. 5310/7, bod 162). Ďalšie faktory, ktoré môžu mať vplyv na to, či dané konanie bude dostatočne závažné, sú účel zaobchádzania spolu s úmyslom a motiváciou a tiež kontext ako napr. atmosféra zvýšeného napätia a emócií (Gäfgen proti Nemecku z 1. 6. 2010, č. 22978/05, bod 88). Zároveň sa ochranou podľa čl. 16 ods. 2 ústavy zaručuje procesnoprávna ochrana, ktorá je zabezpečená povinnosťou štátu vykonať účinné vyšetrovanie tvrdeného zlého zaobchádzania, ktoré by bolo schopné viesť k zisteniu veci a potrestaniu zodpovedných osôb.

14. Vyšetrovateľ a prokuratúra pri naplňaní pozitívneho záväzku štátu viesť účinné vyšetrovanie vykonali zodpovedajúcim spôsobom všetko pre získanie jasného a presného obrazu vyšetrovanej udalosti, ktorá sa udiala pri vyťažovaní sťažovateľa s tým, že boli identifikované osoby, ktoré sa ho zúčastnili. O trestnom oznámení otca sťažovateľa vo veci nezákonných postupov policajtov voči sťažovateľovi bolo rozhodnuté uznesením vyšetrovateľa podľa § 197 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku tak, že vec bol odovzdaná riaditeľovi policajtov na disciplinárne konanie. Konanie policajtov by mohlo byť posúdené ako disciplinárne previnenie pre porušenie ustanovení zákona

o štátnej službe policajtov. Proti uzneseniu vyšetrovateľa podal otec sťažovateľa sťažnosť, ktorú prokurátor zamietol napadnutým uznesením z 20. septembra 2023. Vyšetrovateľ konštatoval, že zo strany policajtov došlo k neprípustnému a tvrdeniam sťažovateľa zodpovedajúcemu konaniu vyťažujúcich policajtov. Sám sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že vyšetrovateľ správne zistil skutkový stav a správne ho vyhodnotil ako porušenie zákona o štátnej službe policajtov.

15. K tomu treba uviesť, že orgány štátu reagovali už na tvrdenia sťažovateľa pri výsluchu z 19. mája 2023, keď boli lekársym vyšetrením objektivizované jeho zranenia, ktoré nevyžadovali práceneschopnosť. Sledovanie zranení sťažovateľa pokračovalo aj po jeho prijatí do väzby, pričom z vyšetrení je zrejmé, že jeho ťažkosti boli objektivizované a vykazovali znaky zlepšenia. Vyšetrovanie vecí sťažovateľa prebiehalo bezprostredne na to, ako sťažovateľ vyjadril svoje tvrdenia o konaní vyťažujúcich policajtov. Následky možného konania na zdraví sťažovateľa, ktoré malo byť spôsobené násilným konaním vyťažujúcich policajtov, boli bezprostredne zadokumentované. Bez prietahov prebiehalo aj vyšetrovanie iniciované trestným oznámením otca sťažovateľa.

16. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v tom, že konanie nepochybne stotožnených policajtov nebolo posúdené ako trestný čin či už ublíženia na zdraví alebo zneužívania právomoci verejného činiteľa. V súvislosti s tvrdeným podozrením o naplnení skutkovej podstaty trestného činu ublíženia na zdraví vychádza napadnuté uznesenie prokuratúry z nesporne zistených následkov na zdraví sťažovateľa, ktorého podstatou je záver o tom, že následky zranenia sťažovateľa sa prejavovali len po štyri dni, a to jeho subjektívnymi ťažkosťami. Keďže ťažkosti sťažovateľa trvali menej ako sedem dní, nemôže byť mylný záver prokurátora o nepatrnosti zranení a o tom, že nedošlo k naplneniu znakov skutkovej podstaty trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 156 Trestného zákona.

17. Prokurátor tiež jasne pomenoval pochybenia policajtov pri vyťažovaní sťažovateľa a konštatoval, že bolo vykonané nezákonne. Zistené konanie policajtov však nenaplnilo znaky skutkovej podstaty trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa. Skutočnosť, že orgán činný v trestnom konaní o oznámenom skutku nerozhodol v súlade s predstavou sťažovateľa, nie je prejavom porušenia jeho ústavných práv. Orgány činné v trestnom konaní sa oznámením otca sťažovateľa efektívne zaoberali a vyvodili nesporné skutkové a právne závery, ktorého sú prosté právneho omylu. Záver vyšetrovateľa, s ktorým sa stotožnil prokurátor, že konanie policajtov nenaplnilo znaky skutkovej podstaty trestného činu, nie je svojvoľný. Postup a pochybenia policajtov neboli bagatelizované iba preto, že neboli právne posúdené ako trestné činy.

18. Postup a napadnuté uznesenie prokuratúry z hľadiska požiadavky riadneho objasnenia skutkového stavu spĺňa parametre efektívneho vyšetrovania. Nezákonné konanie policajtov pri tzv. vyťažovaní sťažovateľa bolo vyšetrené a skutkovo ustálené, pričom závery, že ich konaním nedošlo k spáchaniu trestnej činnosti, nie sú zjavne mylné. Preto nemožno dospieť k záveru o porušení ústavných práv sťažovateľa na nedotknuteľnosť osoby podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, nebyť mučený alebo podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a ani zákazu mučenia podľa čl. 3 dohovoru.

19. Sťažovateľ tiež namieta, že pri obmedzení osobnej slobody na neho policajti poukazovali ako na cigána. Sťažovateľ však túto skutočnosť neuviedol pri výsluchu 19. mája 2023, ktorého sa zúčastnili len osoby chrániace jeho záujmy. Pri tomto výsluchu sťažovateľ jasne popísal

nezákonné konanie policajtov, ktorí ho vyťažovali. Preto prokurátor pri zohľadnení výpovede sťažovateľa vyťažujúcich policajtov, ktorí túto skutočnosť odmietli, konštatoval, že skutočnosť hanlivého a rasovo motivovaného konania policajtov, ktorí ho vyťažovali, no ktorí ho neobmedzili na osobnej slobode, nebola zistená. Preto nebol dôvod na vyslovenie porušenia základného práva podľa čl. 33 ústavy a zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru.

20. Pokiaľ sťažovateľ poukazuje na fyzickú a psychickú ujmu, ktorú v súvislosti s konaním policajtov utrpel, je potrebné uviesť, že svoj nárok si môže uplatniť podaním žaloby podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu“), ktorý postihuje akýkoľvek výkon verejnej moci, ktorým nie je len rozhodovanie, ale aj úradný postup orgánov verejnej moci. Podaním žaloby si môže sťažovateľ uplatniť svoje nároky na náhradu škody bez ohľadu na rozhodnutie ústavného súdu. Podľa § 3 ods. 1 písm. d) zákona o zodpovednosti štátu štát zodpovedá za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci nesprávnym úradným postupom pri výkone verejnej moci. Už bolo ustálené, že takýmto postupom bolo aj konanie sťažovateľa vyťažujúcich policajtov.

21. Nesporne skutkovo pomenovaný nesprávny postup sťažovateľa vyťažujúcich policajtov podľa § 15 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu zakladá nárok na náhradu škody, ktorý si možno uplatniť žiadosťou o jeho predbežné prerokovanie na príslušnom orgáne, ktorým je orgán konajúci v mene štátu podľa § 4 zákona o zodpovednosti štátu. Ak orgán konajúci v mene štátu takýto nárok na náhradu škody v celom rozsahu neuspokojí, môže sa sťažovateľ ako poškodený domáhať uspokojenia nároku na súde (§ 16 ods. 4 zákona o zodpovednosti štátu). Súčasťou tohto nároku nie je len náhrada skutočnej škody a ušlého zisku, ale aj nárok na náhradu prípadnej nemajetkovej ujmy, ktorá mohla byť sťažovateľovi spôsobená nezákonným postupom vyťažujúcich policajtov. Ak došlo k nesprávnemu úradnému postupu a iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa poškodenému aj nemajetková ujma v peniazoch (§ 17 ods. 2 zákona o zodpovednosti štátu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu